

Prokuratūras darbības attīstības koncepcija

Prokuratūras turpmākās attīstības uzdevumus aplūkošu piecos virzienos: (1) iestādes strukturālā uzbūve, (2) profesionālo uzdevumu izpilde, (3) starptautiskā sadarbība, (4) personāla kvalifikācija un (5) darba vide.

Papildus nepieciešams turpināt un pabeigt pasākumus, kas noteikti 2017.gadā apstiprinātajā “Latvijas Republikas prokuratūras darbības stratēģija 2017. – 2021.gadam”.

1. Iestādes strukturālā uzbūve

1.1. Likumā nostiprinātie principi ļauj ģenerālprokuroram samērā operatīvi izdarīt izmaiņas iestādes uzbūvē atbilstoši konkrētā perioda aktualitātēm. Ģenerālprokuratūras struktūrā un specializēto prokuratūru jomā pagaidām būtiskas izmaiņas nav nepieciešamas.

1.2. Ņemot vērā reformas tiesu sistēmā (rajona tiesu apvienošana, “tīro instanču” tiesu sistēmas izveide), pārskatāma rajona prokuratūru un tiesu apgabalu prokuratūru kompetence. Viens no risinājumiem – apgabala prokuroru tiešā kontrole un atbildība par ieilgušu kriminālprocesu pabeigšanu. Vērtējama Rīgas pilsētas rajonu prokuratūru izveide atbilstoši izmaiņām tiesu sistēmā.

1.3. Paralēli šīm strukturālajām izmaiņām, konstitucionāli nostiprināms pašas prokuratūras kā tiesu varas institūcijas statuss Latvijas Republikas Satversmē.

2. Profesionālo uzdevumu izpilde

2.1. Par iestādes darbu galvenokārt liecina tās uzdevumu kvalitatīva izpilde. Likumā noteiktais uzdevums – uzraudzība pār likumības ievērošanu – dod iespēju prokuratūrai aktīvāk iesaistīties tiesiskuma nostiprināšanā. Ja sabiedrībā ir neapmierinātība ar likumu ievērošanu, atbildība par to jāuzņemas arī prokuroriem. Rajonu virsprokuroriem jāpārzina situācija savā darbības teritorijā.

2.2. Apjomīgākais un sarežģītākais darbs – cīņa pret noziedzību. Lai gan noziegumu atklāšana ir valsts pārvaldes (izmeklēšanas) iestāžu uzdevums, ņemot vērā to skaitu un problēmas ar izmeklēšanas kvalitāti, prokuratūrai jāklūst par koordinējošo iestādi šajā darbības jomā gan izvirzot uzdevumus, gan organizējot prakses izvērtēšanu, gan prasot atbildību.

2.3. Ilgstošie kriminālprocesi mazina ticību taisnīgumam. Lai gan likums nenosaka izmeklēšanas termiņus, taču prokuratūra uzrauga izmeklēšanu, tāpēc tā var noteikt prasības

izmeklēšanas kvalitātei. Praksē nepieciešams ieviest sistēmu izmeklēšanas darba kvalitātes izvērtēšanai. Piemēram, uzraugošais prokurors ziņo virsprokuroram par izmeklēšanas rezultātiem kriminālprocesos, kuros pārsniegts divu mēnešu termiņš, bet par sešu mēnešu pārsniegšanu – apgabala virsprokuroram. Tas paaugstinātu šo amatpersonu atbildību par kopīgā darba rezultātiem.

2.4. Cilvēka dzīvība ir visaugstākā vērtība. Līdz ar to īpaša uzmanība pievēršama kriminālprocesiem, kas uzsākti par slepkavībām. Vēlama prokuroru tieša iesaistīšanās šo noziegumu izmeklēšanā no pirmās dienas. Kriminālprocesa rezultātu izvērtēšanai jānotiek pēc 10-15 dienām. Izvērtējama izmeklēšanas grupas izveide katrā slepkavību lietā.

2.5. Finanšu un ekonomisko noziegumu atklāšana saglabās savu aktualitāti. Papildus kriminālprocesa gaitas regulārai izvērtēšanai, organizējamās iesaistīto izmeklētāju, prokuroru un iestāžu struktūrvienību vadītāju apspriedes, iesaistot ekspertus, par problemātisko jautājumu pareizāko risinājumu.

2.6. Prokuroriem likums ir piešķīris tiesības noteikt sodus. Lai nodrošinātu vienotu praksi un stiprinātu taisnīgumu, veicams pētījums par prokuroru priekšrakstu par sodu praksi un par praksi vienošanās procesos un atsevišķās nodarījumu kategorijās izstrādājamas vadlīnijas sodu noteikšanai.

2.7. Visos gadījumos, kad prokurors vēršas tiesā ar kaitējuma kompensācijas pieteikumu vai prasības pieteikumu valsts vai pašvaldības interesēs, izvērtējams attiecīgās atbildīgās valsts vai pašvaldības iestādes amatpersonu bezdarbības pamatojums un iespējamā atbildība.

2.8. Administratīvās atbildības jomā sāks darboties jauns likums. Tas saistīts ar prokurora lomas palielināšanos cilvēktiesību aizsardzībā un vienotas prakses izveidē, bet vienlaikus arī paredz termiņu samazināšanu prokurora darbību veikšanai. Lai nodrošinātu pienākumu kvalitatīvu izpildi, pēc likuma darbības pirmajiem mēnešiem izvērtējama prokurora darbības metožu efektivitāte un darba apjoma izmaiņas.

3. Starptautiskā sadarbība

3.1. Tuvākajā laikā (ne ātrāk kā trīs gadus pēc regulas spēkā stāšanās), uzsāks darbu Eiropas Prokuratūra (EPPO), kas izveidota ar Eiropas Padomes regulu (ES) 2017/1939. Prokuratūrai jābūt gatavai nodrošināt sadarbību ar šo institūciju, gan ar profesionāli sagatavotiem prokuroriem, gan atbalsta sniegšanu veicamajām darbībām.

3.2. Ģenerālprokuratūra starptautiskajos dokumentos ir noteikta kā kompetentā (atbildīgā) iestāde vairākos starptautiskās sadarbības virzienos krimināltiesiskajā jomā. Savlaicīga un kvalitatīva starptautisko lūgumu izpilde ceļ Latvijas autoritāti un liecina par mūsu profesionālo kvalitāti. Pieaugot starptautiskajai sadarbībai gan apjomā, gan sarežģītībā, svarīgi nodrošināt augstu līmeni. Izvērtējama starptautiskās sadarbības struktūrvienības stiprināšana.

3.3. Starptautiskās sadarbības praksē kā prioritāti noteikt Latvijas pilsoņu tiesību un likumisko interešu aizsardzību. Sarežģītu gadījumu risināšanā prokuratūra nekavējoties organizē iesaistīto institūciju pārstāvju un pieaicināto ekspertu apspriedes.

4. Personāla kvalifikācija

4.1. Visu minēto darbu izpilde ir atkarīga no ikviena prokurora un Administratīvā direktora dienesta darbinieka profesionālās kvalifikācijas un godīgas attieksmes pret darbu. Prokuratūras pienākums ir nodrošināt iespēju katram regulāri paaugstināt savu kvalifikāciju. Mācību organizēšana turpināma visos jau esošajos un nākotnē iespējamajos veidos. Uzmanība vairāk pievēršama prokuroru profesionālās darbības praktisko iemaņu pilnveidošanai.

4.2. Prokurora īstenotā kriminālvajāšana un apsūdzības uzturēšana tiesā atkarīga no izmeklēšanas kvalitātes. Sadarbībā ar izmeklēšanas iestāžu vadītājiem un mācību iestāžu pārstāvjiem nepieciešams konceptuāli vienoties par izmeklētāju praktisko iemaņu apgūšanas un pilnveidošanas (tehnika, taktika un metodika) iespēju nodrošināšanu Latvijā. Par reālās situācijas problēmu risināšanu prasīt Ministru kabineta rīcību.

4.3. Statistika par prokuroru kadru mainību liecina par problēmām ar personāla nokomplektēšanu gan skaita, gan kvalitātes jomā. Trūkst pieredzējušu prokuroru. Kā viens no risinājumiem – diskusijās ar likumdevējiem panākt risinājumu, ka prokurors, kurš devies izdienas pensijā, ja to pieļauj veselības stāvoklis un akceptē Ģenerālprokurora padome, tiesīgs palikt darbā prokuratūrā un saņemt arī 50 procentus no izdienas pensijas.

5. Darba vide

5.1. Pabeigt prokuratūras struktūrvienību nodrošināšanu ar darbam piemērotām telpām Rīgas pilsētā. Turpināt sekot prokuroru darba apstākļiem visās prokuratūras ēkās – gan darba apstākļu uzlabošanai, gan drošības sistēmas pilnveidošanai.

5.2. Prokuratūras informācijas sistēma (ProIS) darbojas. Tuvākajos gados tiks uzsākta e-lietas ieviešana. Prokuroriem aktīvi jāpiedalās procesuālo likumu pilnveidošanā, lai jaunās lietvedības sistēmā tiktu nodrošinātas gan procesuālās intereses, gan personu tiesības un pienākumu izpildes iespējas, gan arī dokumentu izstrāde jaunajā vidē un aprīte reāli samazinātu darba slodzi. Paralēli tam jāorganizē prokuroru apmācības darbam ar e-lietu.

5.3. Saglabāt un attīstīt līdzšinējās prokuratūras kolektīva tradīcijas, kas motivē būt šajā kolektīvā un stiprināt to. Rast jaunus veidus, kā pateikties pieredzējušiem darbiniekiem un kā atbalstīt tos, kas piedāvā dažādu problēmu neordinārus risinājumus.

Ikvienu attīstības plāna izpilde ir atkarīga no vairākiem faktoriem. Arī prokuratūras attīstības koncepcija nav izņēmums. Taču tās sekmīga īstenošana primāri ir atkarīga no konkrēto pasākumu pārdomātas izstrādes, programmas akcepta Ģenerālprokurora padomē un, protams, atbalsta prokuratūras kolektīvā.

Gunārs Kūtris